

câștig, de dorul de mai mult, de emularea în râvniri nesăbuite și deșarte, cari fiind un surplus în ordinea satisfacerii trebuințelor irezistibile vieții, nu au exclusivă menire de a susține viața, menirea lor e mai puțin determinată, de aceea ținta finală în cele mai multe cazuri, nu întrunește condițiile moralei umane.

Acastă situație presupune o libertate, care în împrejurările actuale neobicinuite, create de războiul suveran, prin spontaneitatea cu care s'a repercutat în sufletul mulțimei, a modificat formele de viață cu o înlesnire de invidiat. Iar această libertate îmbrodită în miasmele cele mai de osândit ale veacului, pentru poporul nostru, nu s'a dovedit de loc oportună.

A venit, ca o albină de miere purtătoare, dar a împuns fără milă și pe acei în cari a indus veninul său i-a făcut mai veninoși decât șerpii răi de moarte, iar acest sacrilegiu cotidian, numai urmări funeste poate avea.

„Libertatea nu procedează în salturi revoluționare”, observă istoricul Colletta; libertatea de acum importată de o împrejurare extraordinară, prin pasul ei nenatural a stricat moravurile, pe când libertății adevărate moravuri se cer. În casa părintească — deodată cu îngăduirea irațională a libertății — a lăncizat autoritatea tatălui și nobleța de sentiment a mamei. Rolul amândouora, s'a redus la cea mai culpabilă deviere morală. Cu consenzul tatălui și în deplină armonie cu libertatea îngăduită, fumează băiatul abea trecut peste lustruirea catenelor școlare și se împrumută reciproc din ceace și unul și altul au făcut rost pe cale imorală.

Mama în conformitate cu sentimentul ei falzificat de cursul vremii schimbate, transplantează în inima copiilor aceleaș sentimente, cari în libertatea de acum devin un dușman de temut al vieții ordonate.

„Multe minuni sunt în lume”, zice E. Berosot „dar capul de operă al creațiunii e tot inima mamei”. În inimă rezidă sentimentele și e păcat, că inima mamei s'a stricat, iar unde nu este inimă nobilă, la acele vetre familiare, cum să se formeze sentimentele și moravurile, cari hotărăsc fericirea masselor?!

Un alt păcat al mamelor de acum, mai e și acela, că își iubesc copiii numai cu inima, iar cu mintea nu; „iar a-ți iubi copiii cu inima, fără a-i iubi în acelaș timp cu mintea, este cea mai primejdioasă patină”. (Ceh. Chincholle). „Cum să-i stric voia chiar acum?!” îi răspunde mama, când o certă, pentru că a lăsat frâu copilului într-o chestiune de viață.

Pentru rațiunea vieții de azi, desfrăul în vorbe (manifestarea imediată a sufletului) și fapte obscene, minciuna, (care prin fecunditatea ei, e destul una, ca să nască o mie) și furtul, vicii înrudite, bărfuirea altora pentru a fi mai presus ca ei, înșelăciunea cu neastâmpărata poftă de câștig,

toate sunt în prevalență, de aceea sunt la ordinea zilei.

Acastă lume de moravuri stricate, ispitind zilnic tinerimea școlară și adultă e imposibil ca libertatea ademenitoare cu toată acompaniarea ei obligată, să nu exercite o influență nefavorabilă asupra sufletului lor. Pentru sufletele în formațiune, influența rea a unui mediu în desorientare morală, e tot atât de periculoasă, pe cât e de ostilă fericirii viața în lumea mare, excesivă în variații. Febrilitatea vieții desfășurată în afară de patronajul superiorității morale, e asemenea variațiilor unui caleidoscop și ochiului neșaios. Cu cât se complică mai mult formele bizare ale caleidoscopului, cu atât mai mult escită senzul pentru variații nouă. Infățșerile multiole din caleidoscopul vieții, îi împrumută sufletului infățșeri nouă, iar prin puterea lor de sugestiune îl determină a ieși din cadrele unei forme de viață și-a îmbrățișa altele cu neastâmpăr crescând. Aceste schimbări par naturale; numai selecțiunea lor fericită reclamă concursul judecății morale. „Toate sunt slobode, dar nu toate sunt folositoare” exclamă apostolul Pavel din prilejul rătăcirii fiului din evanghelie.

Tendința de a fi mai mult decât s ne sau decât alții, iar nu mai bun — pe când între definiția morală a amândouora există o diferențiere radicală — tinerimea o observă zilnic în viața părinților; mercantilismul războiului a subjugat mai întâi concepțiile de viață ale celor mari, iar ceace știiu cei mici, e un plagiat fidel al sforțărilor mediului social, poate chiar cu mai mulți sorți de distrugere a moralei.

„În viață privim vânatoarea sălbatică după câștig” exclamă mahnit pedagogul german Wagner, iar vânatoarea tinerimei e împreună cu multe primejdii. În posesiunea unui câștig, potențându-se pofta de mai mult, într-o inconștiență proprie vrăstei lor, alunecă pe alte tărîmuri și mai primejdioase „bătăiorite de forța obiceiurilor”, a jocurilor hazarde.

Acestei patimi distrugătoare l-se aliază și patima fumatului, pentru ca tinerimea să poată reprezenta mai mult și în această direcție, sub oblăduirea libertății extrem de concesivă. „Să-mi dai bani să-mi cumpăr tutun”, — se adresează cu o rezoluție desnădăjduită băiatul de 15 ani tatălui său, care în conștiința datoriei sale părintești, a regulat libertatea ce se cuvine diferitelor etăți — „toți fumează, iar eu merg pe lângă ei, ca un prost!”

Antemergătorul acestor patimi e limbajul obscen, despre care Conwel zice „că e primul născut între păcate și influența sa este rușinoasă și josnică. Limbajul vulgar și obscen este cea dintâi lecție în școala diavolului și pentru mulți cel dintâi pas pe drumul pierzării”.

Cu timpul stăpânirea acestor vicii covârșește morala și ele devin o rațiune de a fi. Ast-

fel trec în obiceiuri, pecetluindu-li-se viitorul, iar acei cari le practică se înșirue între cei mai funești conspirători în contra moralei.

Profesorul W. James dela universitatea din Cambridge explică obiceiurile în legătură cu sistemul nervos. Fiecare posedem acest sistem, de aceea suntem robi obiceiurilor.

Un lucru care la început ne pare greu, repetându-l devine tot mai ușor, iar după un exercițiu îndelungat îl executăm aproape mecanic și fără concursul judecății.

„Sistemul nostru nervos — zice Dr. Carpenter — se desvoaltă în direcțiunea în care s'a exercitat, precum o hârtie, ori o hamă totdeauna acele încrețituri le face, pe cari le-a câștigat la cea dintâi indoitură”.

Obiceiuri sunt atât defectele cât și virtuțile noastre; școala trebuie să aibă deci în vedere cultivarea acelor obiceiuri, cari sunt mai de folos vieții. Importanța pedagogică a obiceiurilor e incontestabilă; obiceiurilor câștigate prin educație, în periodul adolescenței, sunt capabile a împiedeca, respective a suprima majoritatea inclinațiilor naturale.

„Scopul educațiunii e instruirea corectelor moduri de acțiune, iar materialul din care constau aceste, sunt obiceiurile”.

În împrejurările actuale, favorabile biruinței patimilor mărunte, iar nu triumfării adevărului, școala trebuie să fie negațiunea personificată. Să combată cu toată energia prejudiciile mediului social, viciile și păcatele, cari își întind stricăciunea până în cuprinsul școlii, să le paralizeze efectul lor, exterminându-le după putință. Să nu treacă zi, în care aceste imperfecții morale, să nu fie reduse la adevărata lor valoare. Datinile nedisciplinate robesc sentimentele necultivate și faptele rele sunt executate fără nici o remușcare de conștiință. Astfel prin exercițiu neconturbat, se consolidează obiceiurile rele, cari sunt un obstacol în calea progresului.

În opoziție cu aceste obiceiuri, plecând din vestejirea rolului lor stricacios vieții adevărate, trebuie ridicat prestigiul obiceiurilor bune, înfrânarea, cumpătarea și toate celelalte virtuți, cari indicate, ca scop al vieții, rezervă fericirea individului și a colectivităților sociale.

Prin învățământul educativ, să desvoltăm judecata morală, fiind pe elevi să observe zilnic ordinea morală în executarea faptelor cotidiene, deliberând împreună asupra rațiunii lor de a fi și viceversa; reliefând astfel tot mai mult valoarea morală a faptelor bune, în legătură cu fericirea vieții, prin ce vom întări efectul puterii morale, asigurând formarea obiceiurilor bune.

„La formarea obiceiurilor morale” — constată prof. Baiu — „sunt prezente două puteri contrare, dintre cari pe una nuzim a o ridică cu încetul la putere, deasupra celeilalte. Înainte de toate e necesar, ca aici să nu pierdem lupta

Lumina Lunii.

Avem și noi un satelit credincios, care ne delectează prin lumina-i blândă și plăcută mai ales în nopțile senine de vară. Se mișcă în jurul Pământului într'un interval de timp precizat, în 29 de zile și mișcarea aceasta a pus bază calendarelor, întru cât durata unei luni o socotesc circa 29, 30, 31 de zile. Iar săptămâna face șapte zile, care de asemenea corespunde cu durata schimbării luminei Lunii dela o fază până la alta, care e de 7 zile și câteva ore.

În calendare și acum, ca și în timpurile vechi și străvechi Luna se reprezintă prin un cerc în care e desemnat într'un mod cu totul primitiv figura feței omenesști. E simbol și n' avem nimic în contra. E obicei vechiu și atât; deosebită importanță nu are fără numai istorică.

Înainte de a se întrebuița luneta, luna a fost cercetată și studiată numai pe baza observațiilor făcute cu ochii liberi. Așa au văzut-o cum o văd azi cei mai mulți în serile senine. Fiecare a văzut pe Lună anumite pete cenușii, sau mai precis au văzut în lumina albă ceva pată foarte puțină spălăcită și fără margini curate. La început se vede o pată mai mare, mai târziu însă se văd mai multe și aranjate așa că fiecare după fantazia lui poate să vadă, să combine diferite figuri. Cine s'a uitat la Lună în diferite faze ale ei, a putut constata că aranjamentul petelor e constant, ce ar putea servi ca dovadă pentru fie cine, că Luna nu se învârtă în jurul osiei sale ca Pământul, Soarele sau unele dintre planete. Zic unele, fiindcă nu toate se

învârtesc în jurul osiei lor. Despre Mercur se știe aceasta cu siguranță despre Venus nu. Celelalte toate au rotațiune în jurul osiei lor.

În timpurile vechi cei mai harnici scrutători ai cerului au fost Arabii, Egiptenii, Assirienii, apoi Elinii. Cei vechi fiindcă divinizau corpurile cerești au văzut și în Lună un zeu mai inferior decât Soarele, pe care îl desemnau cum desemnăm acum în calendare Luna în diferitele ei faze, dar fără raze nu ca Soarele. Ei au construit calendare, în cari fazele Lunii le-au desemnat ca noi acum. Calendarele aceste, nu în înțelesul de azi, au fost întrebuițate și de Romani. Iulius Caesar în a. 46 a. Hr. a încredințat pe astronomul Sosygenes cu construirea și socotirea calendarului, și el a introdus desemnurile aceste, cari apoi au trecut și în calendarul creștin, până azi.

Cu anul 1610 concepția aceasta despre Lună și configurația ei s'a schimbat. Galileo Galilei a fost primul, care a îndreptat luneta spre ceriu, și a văzut lucruri minunate. Referitor la Lună a văzut că petele aceste sunt mari și multe și fiindcă unele erau mai însemnate și extinse, pe aceste le-a considerat de mări. Dela el vine numirea Mare Serenitatis, Mare Tranquillitatis etc., cari de altcum de fel nu sunt mări. Luna nu are aer, nu are nici apă fiindcă de ar fi apă ar fi aburi de apă, care deja e un fel de aer. Nefiind apă și aer mări încă nu sunt. Dealuri și munți însă sunt și în raport cu Pământul destul de mari, întru cât sunt unii înalți de 7000 de metri, iar dela 5—6000 m. sunt 21 de piscuri.

Așa că după descoperirile mai nouă, omul

care a cetit numai ceva despre satelitul nostru, nu va mai vedea omul din superstiție, care duce lemne în spate, sau altceva, cu atât mai vartos nu va vedea fața unui om. De altcum fiecare poate vedea ce vrea; depinde dela fantazia lui. Știm însă că fantazia nu prea este realitate.

Din închipuirea unei ființe existente în Lună, au urmat mai multe credințe false, bazate — natural — pe necunoașterea aproximativă măcar a fenomenelor împreunate cu Luna. Ființei acesteia i-s'a atribuit putere de ingerință în afacerile oamenilor, poziția ei la nașterea cuiva, decide caracterul lui; așa e și cu moartea.

Economul dă mare importanță poziției Lunii în ce privește timpul sămănatului sau al altor lucruri economice. Nu e tot una de sămână pe Lună nouă sau plină. Nu e tot una de taie un lemn pe Lună nouă sau plină. Totul depinde dela stare sau faza Lunii. E interesant că economul recunoaște căva putere a luminei Lunii asupra plantelor, dar nu-și dă seama în ce consistă aceasta. Fizicienii astronomi sau ocupat cu chestia aceasta și au ajuns la următorul rezultat. Au scos anumite plante de sub influența razelor Soarelui așa că au răsărit într'un loc întunecat, bunăoară ca pe la noi plantele cari răsar în pivnițe de tot întunecoase. Plantele acestea au crescut normal; frunzele însă n'au fost verzi ci albe-gălbui, fiindcă verdeța-clorofilul din frunze îl produce acțiunea chimică a luminei solare. Plantele acestea cu frunze albe, au fost expuse la Lumina Lunii mai mult timp, prin ce și-au recăștigat verdeța-clorofilul.

(Va urm.)

de loc. Toată învingerea reputată pe partea contrară, zădărnicește efectul multor învingeri asupra celorlalte. Pentru aceea *efectul bun* să nu-l lăsăm a se pierde, ci să-l susținem până când a ajuns acel grad de întărire, când nu mai are a se teme de alte influințe.

În acest mod avem să facem pe fiecare cetățean al școlii *mai bun* să nu-l lăsăm a se pierde, ci să-l susținem până când a ajuns acel grad de întărire, când nu mai are a se teme de alte influințe.

În acest mod avem să facem pe fiecare cetățean al școlii *mai bun*, iar nu mai mult de cât e, pentru că atunci ușor alunecă pe alte tărâmură mai amăgitoare; nici *mai bun* ca alții pentru că astfel se nasc ambițiile deșarte și periculoase, pe când noi nu de concurență avem lipsă, ci de colaborare.

Apostolatul școlii moderne, trebuie să cuprindă în primul loc sinteza progresului moral.

Școlii zilelor noastre i-se impune ca datorință supremă să cultive în acei pe cari îi crește, sentimentul echității, al dreptății și al binelui moral; să deștepte în sufletul lor simțiminte nobile pentru tot ce e bun și frumos. Să înalțe prestigiul moralei, întărind în tot sufletul un piedestal autorității morale, de unde să guverneze viața sufletească a individului după legi eterne și să nu-l lase rătăcind pe căi deșarte, pentru că prea e plină lumea de învățați, dar ticăloși.

L. Cioban, inv.

Mater dolorosa.

Au sunat ciocanele în cuie
În mâni, în trup și-adânc în lemnul crucii.
Fiul tău sbătându-se cu moartea
Pecetlui cu viața jertfa muncii.

Cum sunau ciocanele în cuie
Tu le simțiai, că'n pieptul tău pătrund,
Patimile 'n suflet răsădite
Că'n luptă grea sălbatic se alung'.

Sângele curgând pe trup șiroaie
Țășnea 'n talazuri lungi, nepotolițe,
Te-ardea brăzdându-te văpaia
Umplându-ți inima cu rugă cernite.

Tu plângând la rădăcina crucii
Te-ai prăbușit zdrobită de durere,
Te sbăteai în spasmuri chinuite
Și te simțeau lipsită de putere.

Pătîmind ai petrecut Calvarul
Dând suferinții pradă 'mbelșugată.
Tot amarul cât se 'ncepe 'n lume
L-ai strâns în inima ta dintr'odată.

A. Contrea.

INFORMAȚIUNI.

Reprezentanța fundației Gozdu și-a început ședințele luni, în 13/26 August. Pentru a lua parte la ele, precum și la ședințele Consistorului metropolitan, ce se va întruni în 20 August (2 Septembrie), P. S. Sa părintele nostru episcop Ioan a plecat Sâmbătă, în 11/24 August la Sibiu.

Un nou „Hodorog” sau chestia episcopatului gr.-or. maghiar. „M. Tud.” anunță: cauza episcopiei gr.-or. maghiare în viitorul apropiat va fi poate aproape înfăptuită. În lunile prime ale războiului după experiențele câștigate, Maghiarii gr.-orientali, cari trăesc în Budapesta, Mișcolț, Szentes, Hodmezövásárhely, Komárom și pe alte locuri, au tot grăbit guvernul să înființeze cât mai în grabă episcopii gr.-or. maghiare de sine stătătoare. Guvernul Wekerle încă dorește să îndeplinească lucrul acesta de mare importanță cât mai în grabă și planuește să-l aducă pe tapet în sesiunea de toamnă a parlamentului.

Se vede că slava, ce și-a câștigat-o episcopia din Hajdodorog nu-i dă pace guvernului de față, care acum crede că a sosit timpul să-și îndeplinească toate gândurile sale de altădată. Numai înainte!

Alegere de învățătoare. Duminică în 5/18 l. c. a avut loc alegerea de învățătoare în frunțașă comună Toracul-mic. Dintre 6 recurente poporul a ales pe dna Văd. *Hortensia Moldovnescu*, dela care se așteaptă muncă și răvnă

apostolicească, ca împreună cu ceilalți 4 colegi ai dânei să întărească poporul în cultură și morală. Alegerea a fost condusă cu mult tact de adm. protopopesc Dr. St. Cioroianu care a vorbit la inima poporului atât la sf. liturgie, cât și la deschiderea sinodului, drept aceea părintele E. Munteanu după închiderea sinodului, a mulțumit atât dlui adm. protopopesc pentru buna conducere, cât și poporului pentru ținuta și ordinea observată

† Ioan Popoviciu. În ziua Schimbării la față a Domnului, bătrânul și de toți veneratul preot Ioan Popoviciu din Albești, după scurte suferințe, a trecut la cele vecinice. Moartea venerabilului bătrân, a adevăratului preot, a produs o adâncă părere de rău în sufletele tuturor celor ce l-au cunoscut pentru că cu toții îl știam sănătos.

Înmormântarea adormitului în Domnul s'a făcut în ziua de 8/21 August prin administratorul protopopesc Moise Popoviciu din Beiuș, asistat de preoții: Terenție Moga-Căpăceni, Aurel Cătone-Popmezeu, Ioan Popu-Câmpani, Augustin Moga-Răbăgani, E. Sărac-Sitani și Ioan Roșu-Cârpeștii-mari. După premergerea sf. Liturghii pentru răposatul, s'a început prohodul prescris la înmormântarea preoților, luând parte — deși zi de lucru fiind — un public numărös din loc și satele vecine. S'a remarcat prezența părintelui G. Popoviciu din Talpoș cu fiica d-sale, rudenie a răposatului, antistia comunală cu subnotarul L. Griffaton și domnul Paul Tămăian preot gr.-cat. în Sâmbătașag.

La sfârșitul prohodului părintele Moise Popoviciu a rostit o prea frumoasă cuvântare funebrală, scoțând în relief vrednicia repausatului preot, care dela începutul carierei sale timp de 54 ani a fost păstorul credincios al turmei sale cuvântătoare din Albești. Modest dela fire s'a mulțumit cu aceea ce-i aducea acest sătuleț, n'a răvnit după alte parohii cu mai mari venituri, ci a rămas până la sfârșitul vieții sale în aceasta parohie, închinându-și toată viața chemării sale preoțești, poporenilor săi și familiei sale număröse, față de care avea o dragoste adevărat părintească. La iertăciune, când și-a luat rămas bun dela maica biserică și dela credincioșii, pe cari 54 ani i-a păstorit cu adevărată dragoste părintească, fiii săi sufletești, bărbați și femei, tineri și bătrâni, fără deosebire, fură cuprinși de o și mai adâncă jale și durere stropind cu lacrimi calea vecinicii, pe care mergea neuitatul, blândul și bunul lor părinte sufleteșc. Ajunși la mormânt se mai cetii evangelia lui Lazar și apoi între regretele tuturor celor prezenți sicriul fu lăsat în groapă și rămașițele pământeste ale veteranului preot I. Popoviciu fură așezate în pământul, unde toți pămintenii mergem...

Dumnezeu să-l odihnească! Asistentul.

† Elena Mărcuș născ. Dimba preoteasă în Margine (Bihar) după un morb scurt dar foarte greu, și-a dat sufletul în mâinile creatorului la 12 August a. c. în etate de 39 ani și al 21-lea al fericitei căsătorii. Înmormântarea s'a săvârșit în 17 August prin preoțimea din jur. O deplâng nemângăiatul soț și 6 orfani.

Necrolog. *Aurora Lupșa*, după scurte, dar grele suferințe, a încetat din viață Vineri în 10/23 August a. c. în etate de 18 ani. Osemintele defunctei s'au așezat spre vecinică odihnă Duminică în 15/25 August a. c. Odihnească în pace!

Profesori noi au fost aleși la gimnaziul din Brașov domni: G. Noaghea, I. Hango, Dr. T. Olariu și I. Cristea; iar la școala comercială domni I. Iosif și Dragoș Navrea.

Regimente distinse. Comunicatul oficial din 11 August al statului nostru major amintește, că pe platoul celor Șapte comune, la frontul italian, s'au distins regimentele Nr. 82, 101 și 138. Regimentul din urmă, 138 este românesc.

BIBLIOGRAFII.

A apărut:

Anuarul școlii civile de fete cu internat și drept de publicitate a „Asociației pentru literatură română și cultura poporului român” pe anul școlar 1917/18. Sibiu, 1918 publicat de dir. P. Dr. Vasile Bologa. Cu bucurie cetim în el că la începutul anului școlar s'a observat la aceasta școală o aglomerație de eleve, dovadă

că publicul nostru se interesează tot mai intensiv de educația viitoare a femeii române. La cursul ordinar au fost înscrise 106 eleve, iar la cursul complementar 27 eleve. S'au supus la examen 121 și s'au retras 12 eleve. — După confesiune 112 sunt greco-orientale, iar 21 greco-catolice. 84 au fost interniste și 49 externiste. Considerând ocupația părinților elevelor, constatăm, că 46 preoți, 41 proprietari, 5 industriași, 8 comercianți, 15 prof. și inv. și 18 părinți cu altă ocupație și-au dat fetele la școala „Asociației”.

„Anuarul gimnaziului superior gr.-cat. și al școlii populare elementare gr.-cat. din Belényes-Beiuș” pe anul școlar 1917/18, cu text paralel român și maghiar, publicat de directorul Vasile Ștefanica. Conține: Date mai însemnate din viața anului școlar 1917/18; corpul profesoral; materialul de învățământ, stipendii, scutiri de didactru, fonduri, internate. Societatea de lectură, mijloacele de învățământ. Înștiințare pentru anul școlar viitor. Catalogul elevilor, rezultatul examenelor de maturitate și date statistice. Inscrși au fost: 412 elevi ordinari și 139 privatști. După confesiune: 267 gr.-cat., 23 rom.-cat., 174 gr.-or., 16 ref. și 44 izr. Români: 441, Maghiari: 83. Examen de maturitate au făcut: 41 elevi.

Redactor responsabil: Dr. Teodor Botiș, profesor.

Nr. 2592/918.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului din Arad.

Excelența Sa, domnul ministru reg. ung. de interne ne-a trimis sub datul de 23 Iunie a. c. Nr. 5237/918 Pr. următoarea recercare:

„Puterea statului zace în popor. Cu durere aflăm, că sporirea îmbucurătoare de mai nainte a populației noastre a început, sub durata războiului, a descrește în mod îngrijorător, ceea ce se manifestă îndeosebi prin sporirea mortalității pruncilor și prin lățirea morburilor de sânge și tuberculoză.

Acestei descreșteri îi va putea pune capăt numai conlucrarea comună, umăr la umăr — a legislației, administrației și societății întregi.

Guvernul pregătește și încât — în cercul său de activitate — îi stă în putință, dejă și dispune în scopul acesta cele de lipsă. Desvoltarea și perfecționarea salubrității în cercul de activitate a administrației, îngrijirea mai intensivă a pruncilor, curmarea neajunsurilor azilelor de stat pentru creșterea pruncilor și desvoltarea acelora, reducerea lățirii morburilor de sânge și tuberculoză, sunt tot atâtea probleme, a căror deslegare e în curgere și în timpul cel mai apropiat vor primi aprobarea legislației.

Toate aceste probleme însă numai atunci vor duce la rezultat, dacă vom putea contă la interesarea și conlucrarea eficace nu numai a tuturor factorilor oficiilor și autorităților publice, ci și a societății întregi, îndeosebi la sprijinul acelora, cari chemați sunt a se îngrijii de bunurile sufletești și morale ale vieții publice.

Aceasta mă îndeamnă să mă adresez cătră Ilustritatea Voastră, ca și cătră unul din depozitarii acestor bunuri sufletești și morali cerându-Vă binevoitorul sprijin întru îndeplinirea problemei mele.

Preoțimea are cunoștință nemijlocită despre nașterea, moartea credincioșilor precum și despre cauza morții; iar prin tinderea mângăierii sufletești de o parte și de altă parte prin petrecerea cu atențiune a împrejurărilor de viață ale credincioșilor, are cunoștință și despre morburile și în tot cazul despre acele morburile, cari deși nu în mod epidemic, dar obvin în măsură mai extinsă.

Deci îmi permit a rugă Ilustritatea Voastră, să binevoiți — ca întregire a activității factorilor chemați cari sunt organizați și stau sub organizare — a da directivă corespunzătoare preoțimii, să pătrecă cu atențiune îmbolnăvirile mai grave și îndeosebi starea sanitară, modul de îngrijire și cazurile de moarte ale pruncilor și în scopul curmării abuzurilor sau necorectităților să deee sfaturi corăspunzătoare și despre cele experiențate să avizeze autoritățile administrative — antistiiile comunale, dacă e de lipsă, protopretorii sau primarii — iar acolo, unde mortalitatea pruncilor e mai generală și crede, că prin înființarea de asile pentru creșterea pruncilor s'ar putea curmă răul, să se adreseze în chestie cătră mipisterul de interne.

Scăderea nașterilor în multe cazuri și în multe ținuturi se poate reduce la abortări păcătoase și la acel simptom detestabil, ce obvine în viața conjugală, că se nuzesc a avea copii în număr limitat și în multe cazuri practică sistemul fatal de a avea numai un copil.

În urma misiunii sale sublime, preoțimea este mai ales chemată a descoperi abuzurile și a păzi scopul moral al vieții familiare.

Prin urmare rog Ilustritatea Voastră să binevoiți a da directivă și în privința aceasta preoțimei, ca să nuziască a validitate a ceea ce în drumare a Domnului nostru bazată pe credința sfântă, care de mii de ani ne strigă grăind: „*Creșteți și vă înmulțiți!*”

Comunicând această recercare, provocăm și îndatorăm onor. preoțime a i-se conforma întru toate și cu atât mai vărtos, cu cât dela tăria morală și vitalitatea poporului atâră prosperarea bisericii și viitorul preoțimei, iar de altă parte biserica are datorința a se îngriji de bunăstarea și înflorirea credincioșilor ei și a promova binele și fericirea singuraticilor, întocmai ca și a poporului întreg.

Arad, la 18/31 Iulie 1918.

Ioan I. Papp, episcop.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala gr.-or. română din Nimăiești (Nyimesd), tractul Beiuș, se publică concurs cu termen de alegere de 30 de zile dela prima publicare în foaia oficioasă, pe lângă următorul salariu:

1. Cvarțir și grădină, pretuit în 80 cor. 2. În bani 678 cor. 3. Pentru cantorat venitele compute în 80 cor. 4. Intregirea salariului dela stat e asigurată.

Cei ce reflectează la acest post sunt poțiti a-și înainta recursurile lor, adresate comitetului parohial, — oficiului protopopesc gr.-or. rom. în Beiuș, iar pentru a se face cunoscuți poporului, să se prezenteze în vre-o Duminecă, ori sârbătoare la sf. biserică din Nimăiești.

Încât la acest post ar reflecta și învățătoare, ele se vor îngriji de cantor, în cazul când ar fi alese.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu Moise Popoviciu, adm. ppsc.

—□— 2—3

Pentru postul învățătoresc dela școala gr.-or. română din Crâncești (Karáncsalva), tractul Beiuș, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă, pe lângă salariu de 600 cor., cvarțir și grădină. Intregirea dela stat încă nu e asigurată.

Cei ce doresc a ocupa acest post sunt poțiti a-și înainta recursurile lor, adresate comitetului parohial, oficiului protopopesc gr.-or. rom. în Beiuș (Belényes), iar în vre-o Duminecă, ori sârbătoare să se prezenteze la sf. biserică, spre a se face cunoscuți poporului.

Crâncești, la 1/14 August 1918.

Gheorghe Cociș, preot.

Cu știreă mea: Moise Popoviciu, adm. ppsc.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător-cantor la școala rom. gr.-or. din comuna Șebis (Körös-Sebes) în protopopiatul Vașcăului, se escrie concurs cu termen de recurgere 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala” pe lângă următorul salariu:

1. În numărul dela comuna bisericească 451 cor. 78 fil. 2. Stolele cantonale și folosirea pământului cantoral. 3. Ajutor de stat conform art. de lege XVI 1913 după anii de serviciu ai alesului. 4. 12 metri de lemne aduși în curtea școlii dela comuna bisericească din cari se va încălzi și sala de învățământ, de a cărei curățire se va îngriji comuna bisericească. 5. Locuință corăspunzătoare și grădină de legumi. 6. Pentru conferințe și adunările învățătoarești, învățătorul va primi dela parohie căraușie și diurnul staverit de autorități.

Cei ce doresc să ocupe acest post să-și înainteze petițiile lor P. On. oficiu protopopesc rom. gr.-or. din Vașcău (Vaskoh) și până la alegere să se prezinte la sfânta biserică spre a-și arată desteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Din ședința comitetului parohial ținută în Șebis la 8/21 Iulie 1918.

Ilie Lucaș m. p., pres. com. par. Ioan Cloambeș m. p., not. com. par.

Cu consensul meu: A. P. Deseanu, ppop.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant dela școala profesională gr.-ort. română din Fiscut (Temesfűskút), tractul Lipovei în nex cu ordinul Ven. Consistor de sub Nr. 3050/1918 se publică de nou concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 1. În bani gata 1064 cor. 2. Cortel liber în edificiul școlii cu grădină de 200 stânjenți. 3. Spese de conferință în sensul concluzului Ven. Sinod eparhial 91/1914. 4. Pentru scripturistica 10 cor. 5. Dela înmormântări unde va fi poțtit 80 fileri. 6. Intregirea salariului se va cere dela stat, care este asigurată prin rezoluțiunea Ex. Sale dlui ministru cu Nr. 94487/1913.

De încălzirea și curățirea internă a locuinței învățătoarești se va îngriji învățătorul, iar de curățirea externă și de a salei de învățământ comuna bisericească. Alesul învățător este îndatorat să conducă ștrana, să conducă și supravegheze școlarii la sf. biserică în Dumineci și sârbători și alte funcțiuni liturgice, fără alta remunerațiune.

Reflectanții sunt rugați să înainteze recursurile lor adresate comitetului parohial din Fiscut (Temesfűskút) pe calea P. On. oficiu protopopesc al Lipovei (Lippa) ajustându-le cu următoarele documente.

a) Extras de botez din matricula bis. și de naștere din matricula civilă, b) diplomă de învățător, c) atestat de apartinență (illetőségi bizonyítvány) dela antistia comunei natale, d) declarație referitor la serviciul militar încât este asentat și a făcut anul de voluntar ori nu — având a se prezenta sub durata concurselor în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din loc, spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu Fabrițiu Manuilă, protopresbiterul Lipovei.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc-cantor, dela școala gr.-or. rom. din Sititelec (Székelytelek), comitatul Bihor, protopopiatul Tinca, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare, pe lângă următorul salariu: 1. Dela comuna bisericească 600 cor. 2. Dela comuna politică ajutor de lemne 18 cor. 3. Stolele cantonale valorizate în 40 cor. 4. Competința de pășune din pădure. 5. Cvarțir liber și grădina. 6. Ajutorul de stat, care însă biserica nu-l garantează.

Reflectanții au să se prezinte în biserică în vre-o Duminecă ori sârbătoare pentru a-și arată desteritatea în tipic și cântări, iar recursurile lor adresate comitetului parohial să le înainteze protopopului tractual.

Nicolae Roxin, protopop.

—□— 3—3

Nr. 2755/1918.

Prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile pentru conferirea a 2—3 stipendii vacante din fundațiunea „Teodor Pap”.

Îndreptățiți la aceste stipendii sunt, conform literilor fundamentale:

a) rudeniile fundatorului, b) tinerii români ortodocși din erașul Giula, c) în lipsa recurenților indicați sub a) și b) urmează îndreptățiirea tinerilor români din întreagă dieceza Aradului, cari cercetează școale: elementare, civile, reale, comerciale, industriale, de agricultură, militare, gimnaziale, academii, ori universități și la institute teologice.

Concurenții au să-și înainteze oerurile la adresa Consistorului ortodox român din Arad, ajustate cu următoarele documente originale ori autenticate la vr'un notar public regesc:

1. Extras de botez din matricula botezaților, provăzută cu clausula parohului local, că respectivul și de prezent aparține bisericii române ortodoxe.

2. Rudeniile, cari reflectează la stipendii, au să prezinte și informațiune familiară, din care să fie evident gradul de înrudire cu fundatorul.

3. Atestat de paupertate dela diregătoria politică competentă, cu date specificate și pozitive despre starea materială a părinților concurentului, precum și despre starea concurentului însuș. — Atare atestat se cere și dela rudeniilor.

4. Testimoniu de pe anul școlar 1917/18, iar universitarii despre toate cursurile, respective semestrele ascultate, și document despre rezultatul în examenele prestate.

5. Certificat medical, dela vre-un medic oficial, despre starea sanitară a recurrentului.

6. Dacă recurrentul ar fi întrerupt studiile, are să dovedească prin act autentic: unde, în ce calitate a petrecut timpul respectiv și cu ce conduită?

7. Concurentul va avea să arate în petițiune și aceea, că este asentat ori ba? Dacă da, de când e asentat, și când are să-și ia stagiul militar? Apoi că: unde și la ce fel de școală are de gând să-și continue studiile? Dacă e student de școale medii, ce carieră are de gând să-și aleagă după terminare? De unde mai are stipendii, ori ajutor și în ce sumă?

De asemenea să arate recurenții și adresa, la care să li-se trimită la vremea sa rezoluția consistorială.

Arad, ședința cons. dela 26 Iulie (8 August) 1918.

Consistorul ort. rom. din Arad.

—□— 3—3

Pentru conferirea a două stipendii de câte 600 cor. din fundațiunea „Nicolau și Albina Vingan” la elevi greco-orientali români în școalele elementare, medii și superioare, Tinerii, cari doresc să fie împărțaiți de aceste stipendii, să-și înainteze cererile bine instruate cătră comitetul parohial gr.-or. român din Sânmiclașul-mare (Nagyszentmiklós) și au preferință cei din familia Nicolau Vingan.

Reflectanții au să dovedească cu documente autentice, acclodate cererii, următoarele: 1. Că sunt locuitori din Sânmiclașul-mare. 2. Că sunt de religia gr.-or. și aparțin metropoliei gr.-or. române din Ungaria și Transilvania. 3. Starea sănătății. 4. Studiile, ce au făcut în anul școlastic premergător. 5. Că sunt din părinți săraci.

Licvidarea stipendiilor se va face numai după ce stipendistul va dovedi, că este înscris la școală pe anul școlastic 1918/19.

Sânmiclașul-mare, la 30 Iulie (13 Aug.) 1918.

Dr. Nestor Oprean, pres. com. par. Petru Fleșieriu, not. com. par.

—□— 3—3

Nr. 12 E. G. B./1918.

Se publică concurs pentru trei stipendii de 400 cor. anual din fundațiunea Elena Ghiba Birta pentru anul școlar 1918/19 cu termen de 5/18 Septembrie a. c.

Îndreptățiți la aceste stipendii sunt în prima linie rudeniile testatoarei, iar recurenții neînruđiți, de religia gr.-or. rom. din comitatele Arad, Bihor, Bichiș și Cenad numai atunci se primesc, când lipsesc competenți dintre rudeniile. Recurenții au să-și înainteze cererile lor la adresa Comitetului administrativ al fundațiunii Elena Ghiba Birta în Arad, provăzute cu timbru de 1 cor. și instruite cu următoarele documente originale ori copii autentice:

1. Extras din matricula botezaților, provăzut cu clausula parohului local, că și de prezent aparține bisericii gr.-or. române. 2. Rudeniile mai au să adnezeze și informațiune familiară, prin care pot să dovedească, că sunt înruđiți cu testatoarea. 3. Atestat de paupertate dela diregătoria competentă, cu date pozitive despre starea materială a părinților și a recurenților. Acest atestat să fie confirmat prin subscrierea parohului local. 4. Testimoniu școlastic, că au absolvat cel puțin școala elementară cu succes, iar aceia, cari au ascultat deja cursuri la vre-o școală medie sau academie respective universitate să dovedească, că au câștigat astfel de testimoniu, încât pot trece în cursurile superioare. 5. Certificat medical despre starea sanitară. 6. Dacă recurrentul a întrerupt studiile, are să dovedească prin act autentic, unde a fost, și ce purtare a avut. 7. Recurentul să arate specialitatea, la care, locul, unde are să urmeze studiile, precum și dacă are ori ba alt stipendiu. Pentru cazul, că recurrentul ar fi înscris dejă la vre-un institut de învățământ, aceasta să o dovedească prin certificat dela direcțiunea respectivului institut. 8. Fiecare stipendist este obligat, ca după terminarea studiilor să asigure comitetul administrativ, că în dată ce își va ajunge scopul dorit și îi va permite starea materială, va depune pentru totdeauna 50 coroane pentru augmentarea acestei fundațiuni. 9. Petițiunile lipsite de condițiunile de mai sus, ori sosite după terminul de concurs, nu se vor lua în socotință.

Arad, la 29 Iulie (10 August) 1918.

Comitetul administrativ al fundațiunii Elena Ghiba Birta.

—□— 3—3